

B.K. BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
A CBSE DAY-CUM-BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

TERM-1_EXAMINATION 2025-26

SANSKRIT (119)

Class : VII
Date : 08.09.2025

MARKING SCHEME

Duration: 3 Hrs
Max. Marks: 80

(खण्ड क)

अपठितावबोधनम् (10 अंकात्मकः)

प्रश्न 1. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतेन लिखत –

(नीचे लिखे गद्यांश को पढ़कर दिए प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए।)

(अ) एकपदेन उत्तरत – (केवल प्रश्नद्वयम्)

(1×2=2 अंकौ)

(1) आरुणिः कस्य शिष्यः आसीत् ?

धौम्यऋषेः

(2) आरुणिः जलं रोद्धुं कुत्रं गतवान् ?

कृषिक्षेत्रं

(3) आरुणिः स्वकार्यैः कस्य कीर्तिं चतुर्षु दिशासु प्रकाशितम् अकरोत् ?

धौम्यस्य

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत – (केवल प्रश्नद्वयम्)

(2×2=4 अंकाः)

(1) जलं रोद्धुं सः किं बन्धस्थाने अस्थापयत् ?

उत्तरम् – जलं रोद्धुं सः स्वशरीरम् एव बन्धस्थाने अस्थापयत्।

(2) तस्य स्वभावः कथम् आसीत् ?

उत्तरम् – तस्य स्वभावः विनम्रः सरलः च आसीत्।

(3) सः कदा तम् अचेतं प्राप्नोत् ?

उत्तरम् – अगामि दिवसे यदा गुरुः तम् अन्वेषयन् तत्र अगच्छत् तदा सः तम् अचेतं प्राप्नोत्।

(स) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उचितं शीर्षकं संस्कृते लिखत।

(1×1=1 अंकः)

(द) यथानिर्देशं उत्तरत – (केवल प्रश्नत्रयम्)

(1×1=3 अंकाः)

(1) गुरु शब्दस्य विलोमपदं गद्यांशे किं प्रयुक्तम् ?

(घ) शिष्यः

(2) तस्य स्वभावः विनम्रः सरलः च आसीत्।। वाक्ये तस्य इत्यस्य अर्थः कः (ख) आरुणिः

(3) प्रसिद्धः इति शब्दे कः उपसर्ग अस्ति ?

(क) प्र

(4) अगच्छत् इति शब्दस्य वर्तमानकाल रूपं किम् ?

(क) गच्छति

खण्ड ख (व्यावहारिक व्याकरण)

प्रश्न 2. विकल्पेभ्यः उचितैः कर्तृपदैः उत्तरं चित्वा लिखत –

4 अंकाः

(1) ————— पादकन्दुकेन अखेलाम् ।

घ. वयम्

(2) ————— पुस्तकं गृहम् अनयत् ।

घ. अहम्

(3) ————— सदा सत्यम् अवदाव ।

ग. आवाम्

(4) ————— लेखान् अलिखत ।

क. यूयम्

प्रश्न 3. विकल्पेभ्यः लङ् लकारस्य क्रियापदैः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत –

4 अंकाः

(1) त्वं कक्षायां कविताम् । क. अपठः

(2) राखी स्वपाठम् । क. अस्मरत्

(3) मोहनः विद्यालयम् । क. अगच्छत्

(4) त्वं पितामहेन सह ————— । ख. अक्रीडत

प्रश्न 4. निम्नलिखितशब्दानां उचितम् अर्थं चिनुत –

5 अंकाः

(1) 'गृध्रः' शब्दस्य कः अर्थ ?	ख. गिद्ध
(2) 'श्रोतुम्' शब्दस्य कः अर्थ ?	क. सुनने के लिए
(3) 'धर्मपरायणः' शब्दस्य कः अर्थ ?	ख. धार्मिक
(4) 'बलवती' शब्दस्य कः अर्थ ?	ख. मजबूत

प्रश्न 5. गम् (गच्छ) धातोः लोटलकारस्य (भूतकाल) रूपं लिखत।

3 अंकाः

प्रश्न 6. ईकारान्तस्य स्त्रीलिङ्गस्य 'मति' शब्दस्य शब्दरूपं लिखत।

5 अंकाः

खण्ड ग (पाठ्यपुस्तक)

प्रश्न 7. अधोलिखितं पठितगद्यांशं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतेन लिखत –

5 अंकाः

(क) एकपदेन उत्तरत। (लघु उत्तर लिखिए) –

01

(1) का जले अपतत् ? पिपीलिका

(ख) एकवाक्येन उत्तरत। (एक वाक्य में उत्तर लिखिए) –

02

(1) नद्याः तीरे के निवसतः ? पिपीलिका चटका निवसत।

(2) चटका पर्णं कुत्र अपायत् ? जले।

(ग) निर्देशानुसारं भाषाकार्यं करोतु –

02

(1) अहं जले पतामि। वाक्ये क्रियापदं किम् ? वाक्य में क्रियापद क्या है?

(ग) पतामि

(2) पिपीलिका जले अपतत्। वाक्ये कर्तृपदं किम् ? वाक्य में कर्तापद क्या है?

(ग) अपतत्

प्रश्न 8. अधोलिखितं पठितपद्यांशं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतेन लिखत –

5 अंकाः

(क) एकपदेन उत्तरत। (लघु उत्तर लिखिए) –

01

(1) लोकहितं मम करणीयम् पाठस्य कवि कः अस्ति ?

डॉ.श्रीधरभास्करवर्णेकरः

(ख) एकवाक्येन उत्तरत। (एक वाक्य में उत्तर लिखिए) –

02

(1) मनसा सततं स्मरणीयम्।

(2) अहर्निशम् जागरणीयम्।

(ग) निर्देशानुसारं भाषाकार्यं करोतु –

02

(1) लोकहितं मम करणीयम्। वाक्ये क्रियापदं किम् ? वाक्य में क्रियापद क्या है?

(ग) करणीयम्

(2) मनसा सततं स्मरणीयम्। वाक्ये अव्ययपदं किम् ? वाक्य में अव्ययपद क्या है?

(ख) सततं

प्रश्न 9. अधोलिखित रेखांकितवाक्यानि लङ् लकारे परिवर्तयत।

4 अंकाः

(1) यूयं सर्वे गच्छथ। अगच्छत।

(2) सः बहिः गच्छति। अगच्छत।

(3) नद्याः जलं निर्मलं भवति। अभवत्

(4) वयं जीवान् रक्षामः। अरक्षाम्

प्रश्न 10. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत।

4 अंकाः

(1) व्यवहारेण मित्राणि जायन्ते। कानि ?

(2) चटका वृक्षे तिष्ठति। का ?

(3) पिपीलिका जलं अपतत्। का ?

(4) नद्याः तीरे पिपीलिका अवसत्। कस्या ?

प्रश्न 11. निम्न वाक्यानि संस्कृतभाषायाम् अनुवादं कुरुत। (कोऽपि चत्वारः) 4 अंकाः

- (1) परोपकारः परमो धर्मः।
- (2) संस्कृत भाषा संसारस्य सर्वासु भाषासु प्राचीना अस्ति।
- (3) मित्राणि रिपवः च व्यवहारेण जायन्ते।
- (4) खगाः आकाशे उड्डयन्ति।
- (5) वृक्षात् शाखां पत्राणि पततन्ति।

प्रश्न 12. निम्न संस्कृत वाक्यानि हिंदी भाषायाम् अनुवादं कुरुत। (कोऽपि त्रयम्) 6 अंकाः

- (1) जीवन में हमें क्या करना चाहिए।
- (2) हम सब ईश्वर को नमस्कार करते हैं।
- (3) वह कुत्ते से डरता है।
- (4) विद्यालय के चारों ओर वृक्ष हैं।

खण्ड घ (लेखन कौशल)

प्रश्न 13. पाठ्यपुस्तकात् कौपि द्वौ श्लोकौ लिखत। 6 अंकाः

स्वविवेकानुसार

प्रश्न 14. प्रदत्त विषययोः एकस्य विषयोपरि पंच वाक्यैः अनुच्छेदं लिखत – 5 अंकाः

क) मम प्रिय मित्रं ख) स्वच्छं भारतम्

स्वविवेकानुसार

प्रश्न 15. प्रदत्तशब्दानां सहायतया चित्रं दृष्ट्वा वाक्यानि पूरयत– 5 अंकाः

- 1) अस्मिन् चित्रे बहु पर्वताः सन्ति।
- (2) इदं चित्रं एकं गृहं अस्ति।
- (3) अस्मिन् चित्रे एका बालिका उद्यानस्य गच्छति।
- (4) अस्मिन् चित्रे एकः काकः घटे जलं पिबति।
- (5) एतत् चित्रं सुन्दरम् अस्ति।

प्रश्न 16. मंजूषाया प्रदत्तशब्द सहायतया अधोलिखित संवादानां रिक्तस्थानि पूरयत। 5 अंकाः

प्रसन्नः , अध्यापिकया , गमिष्यसि , कथितम् , शोभा

भ्राता – (हर्षेण सहितम्) भगिनि! भगिनि!

भगिनी – किं किम् ? किमर्थम् अति प्रसन्नः असि ?

भ्राता – श्वः अहं मुगल–उपवनं गमिष्यामि।

भगिनी – केन सह ?

भ्राता – विद्यालयस्य छात्रैः अध्यापिकया च सह।

भगिनी – वाह! ताजमहलस्य शोभा अवर्णनीया।

भ्राता – आम्। मम अध्यापिका अपि एतत् कथितम्।

भगिनी – त्वं श्वः कतिवादने गमिष्यसि ?

भ्राता – प्रातः नववादने।

सफलता के लिए शुभकामनाएँ